

Bestuursverslag

Vereniging Christelijke Scholen
Opsterland
&
PCBO Rehoboth

Frieschepalen 2017

Wat is de VCSO?

De VCSO (Vereniging Christelijke Scholen Opsterland) is de vereniging voor protestants christelijk basisonderwijs. Zeven christelijke scholen in de gemeente Opsterland zijn bij de VCSO aangesloten. De VCSO heeft een coöperatief karakter. De aangesloten scholen zijn autonoom.

Wat is het doel van de vereniging?

De VCSO vindt de gemeenschappelijke ideële basis voor haar handelen en de inhoud van het onderwijs in de grondslag en doelen van de vereniging, zoals die zijn weergegeven in de statuten van de vereniging. Het christelijk geloof staat daarbij centraal.

De pedagogische opdracht van de scholen is kinderen een leeromgeving te bieden, waarin kinderen leren zelfstandig keuzen te maken. De toegevoegde waarde van ons onderwijs ligt in onze identiteit, waar waarden als recht, respect, verantwoordelijkheid en zorg de vormgevers zijn binnen de vereniging.

Statutair is de doelstelling – kort samengevat - als volgt verwoord: “Het in stand houden en ontwikkelen van goed onderwijs op Bijbelse grondslag, het bevorderen van de samenwerking en het behartigen van de individuele en gemeenschappelijke belangen”.

De vereniging tracht dit doel te bereiken door o.a.:

- het uitwisselen van kennis en ideeën
- het uitvoeren van dit strategisch beleidsplan
- het bevorderen van de deskundigheid bij zowel personeel als besturen
- gemeenschappelijke zaken op het gebied van facilitaire zaken te ontwikkelen
- het uitoefenen van bestuurlijke zaken of besturen van deelnemende verenigingen

Voor alles geldt dat waar mogelijk de deelnemende besturen elkaar proberen te helpen, te ondersteunen en te versterken.

Hoe functioneert de VCSO?

De vereniging omvat zeven scholen met ongeveer 1100 leerlingen. Er zijn ongeveer 100 personeelsleden werkzaam binnen onze scholen. De personeelsleden zijn in dienst bij de deelnemende besturen. De organisatie wordt aangestuurd door de bestuursdirecteur, die daarbij wordt ondersteund door het VCSO bestuur. De bestuursdirecteur is in dienst bij het VCSO bestuur

De scholen zijn in hoge mate zelfstandig. Ze verschillen onderling in onderwijsvorm en uitstraling naar de omgeving. Dat is historisch zo gegroeid, doordat de omgeving waarin de school functioneert op elke locatie anders is, als ook de wensen/behoefte van leerlingen en ouders. De schooldirecteur is verantwoordelijk voor het functioneren van de school.

Leden en ouders kunnen door de ouderwerkgroepen, het eigen schoolbestuur, de medezeggenschapsraden en de plaatselijke algemene ledenvergadering op de afzonderlijke scholen en binnen de vereniging actief deelnemen aan en hun invloed uitoefenen op het schoolgebeuren.

Op verenigingsniveau wordt voor alle scholen door het bestuur en de bestuursdirecteur gewerkt aan een gelijke aanpak op afgesproken onderdelen m.b.t. beleidsniveau, personeel, ICT, huisvesting en financiën. Dat wordt de komende jaren verder uitgewerkt en geprofessionaliseerd.

Uitgangspunt hiervoor is het strategisch beleidsplan van de VCSO 'In vrije verbondenheid'. Dit beleidsplan geeft de plannen aan voor deze periode tot augustus 2019.

Wat is de relatie tussen de VCSO en CBS Rehoboth?

In de statuten van de VCSO staat dat een schoolbestuur met instemming van de ledenvergadering er voor kan kiezen om het bestuur van de school over te dragen naar de VCSO. In zo'n situatie fungeert het VCSO bestuur als bestuur van de betreffende school.

Op 9 april 2015 is door de ledenvergadering van CBS Rehoboth besloten om voor deze overdracht te kiezen. Op 1 augustus 2015 is dit ingegaan.

Wat is er in 2017 aan de orde geweest, wat heeft de VCSO concreet gedaan?

1 Het uitvoeren van de bestuurstaken voor CBS Rehoboth. De school functioneert weer zoals het bestuur dat voor ogen heeft. Uiteraard heeft dit onderdeel blijvend de volle aandacht van het bestuur, maar het besturen vroeg minder aandacht dan in de afgelopen jaren het geval was.

2 Het ondersteunen van de besturen van CBS de Rank in Tijnje en CBS de Paedwizer in Beetsterzwaag bij het fusieproces waar deze scholen in zitten. De bestuursdirecteur is lid van de stuurgroep.

3 Het in overleg uitvoeren van een aantal bestuurs- en managementtaken voor het bestuur van CBS de Rank.

4 De VCSO heeft met CBO Tjongerwerven en stichting COMPRIX een krimpcoördinator kunnen aanstellen. Hiervoor zijn door het ministerie middelen beschikbaar gesteld. COMPRIX is hierbij penvoerder. De bestuursdirecteur heeft zitting in de stuurgroep die de verschillende processen coördineert.

5 Naast bovengenoemde aspecten is, in willekeurige opsomming, aandacht besteed aan:

- Het uitvoering geven aan en actueel houden van het inkoopbeleid voor de VCSO scholen.
- Het aansturen van zaken m.b.t. het eigen-risico-dragerschap. (ERD)
- Het voeren van overleg namens de scholen in het kader van het IHP voor de gemeente Opsterland.
- Het vertegenwoordigen van de VCSO scholen op diverse bijeenkomsten en overleggen (PO-raad, gemeente Opsterland, Christelijke besturen organisatie Fryslân, Fredeshiemoverleggen in Meppel).
- Het organiseren en uitvoeren van een directe meerdaagse.
- Het organiseren en uitvoeren van maandelijks directie-overleggen.
- Het organiseren en uitvoeren van twee intervisiebijeenkomsten voor alle teamleden van de VCSO-scholen.
- Het ondersteunen van directeuren en besturen in diverse individuele schoolzaken / schoolkwesties.
- Het volgens de afspraak uit het strategisch beleidsplan uitvoeren van een audit op elke aangesloten school en het uitbrengen en toelichten van een schriftelijk verslag aan de directie en het bestuur van de betreffende school in de vorm van een managementrapportage.
- Het mede-aansturen van het samenwerkingsverband Passend Onderwijs Opsterland (POO).
- Het verder implementeren van het programma BOUW! voor alle scholen in de gemeente Opsterland, dit in samenwerking met de gemeente en met het Openbaar onderwijs.
- Het innen van en verdelen over de scholen van de financiële middelen m.b.t. Passend Onderwijs Fryslân volgens het daarvoor opgestelde verdeelmodel.
- Het in samenwerking met de gemeente en met Stichting COMPRIX ontwikkelen van een nieuwe opzet voor kunst- en cultuureducatie in de gemeente Opsterland.
- Het volledig bijstellen van het veiligheidsbeleid voor alle aangesloten scholen.
- Het vormen van een samenwerkingsverband gemiddelde schoolgrootte.

Wat zijn de plannen voor 2018?

Leidraad voor 2018 zijn allereerst de afspraken uit het strategisch beleidsplan. Daarbij is specifiek aandacht voor:

- Verdieping m.b.t. invulling van de Christelijke identiteit.
- Afname van de jaarlijkse audit op alle scholen met als aandachtspunten, opbrengsten, financiën en personeelsbeleid.
- Het aansturen van de ERD risico-gemeenschap (ERD = eigen risicodragerschap).
- Het invulling geven aan de bestuurstaak richting CBS Rehoboth.
- Het realiseren van voldoende onderwijsopbrengsten op CBS Rehoboth.
- Het realiseren van effectief Passend Onderwijs (effectieve inzet van de middelen).
- Het samen met CBO de Tjongerwerven en stichting COMPRIX opzetten van een nieuw expertisecentrum Passend Onderwijs per 01-08-2018.
- Het verkennen van mogelijkheden om de VCSO scholen partnerscholen van PABO Stenden /NHL te laten worden, waardoor 'opleiden in de school' mogelijk wordt.
- Het omgaan met de krimp in leerlingen aantallen, dit door actieve deelname aan een intergemeentelijke stuurgroep.
- In samenwerking met de gemeente verder uitvoering geven aan het IHP.
- Het realiseren van een goede samenwerking met andere onderwijsorganisaties in Opsterland en in de regio.
- Het realiseren van een goed VVE aanbod in de gemeente en op de VCS-scholen.
- Het realiseren van mobiliteit binnen de VCSO en zo mogelijk ook naar buiten.
- Het effectief en efficiënt besteden van de beschikbare middelen.
- Het benutten van mogelijkheden m.b.t. subsidies.
- Het optimaliseren van de PR.
- Het voorbereiden van een nieuw strategisch beleidsplan voor de periode na augustus 2019

De VCSO is een moderne organisatie die midden in de maatschappij staat, op dit moment te maken heeft met veranderende en onzekere omstandigheden en die daar in gezamenlijkheid vanuit de coöperatieve gedachte goede antwoorden op wil vinden.

De financiële vertaling van de plannen voor 2018 m.b.t. de activiteiten van de VCSO.

Wat de VCSO-organisatie (bestuurlijk aspect) betreft werkt de VCSO met een begroting die de verwachte kosten voor het boekjaar dekt.

Wat de middelen voor Passend Onderwijs betreft:

Er zal naar verwachting € 355.000,- bij de VCSO binnen komen van Passend Onderwijs Fryslân.

Dit wordt volgens een verdeelsleutel doorbetaald naar de aangesloten scholen, die daarmee hun activiteiten m.b.t. Passend Onderwijs kunnen bekostigen. Ook worden het salaris en de overige kosten van de orthopedagoog die bij de VCSO in dienst is daaruit betaald. Deze kosten zijn begroot op € 80.000,-

Doordat Passend Onderwijs werkt met een bekostiging per schooljaar en de VCSO met een begroting per boekjaar kan er aan het eind van het boekjaar een saldo ontstaan. Dat wordt echter na de jaarwisseling vereffend. De totale kosten voor Passend Onderwijs zijn naar verwachting € 350.000,-

Wat de overige inkomsten betreft:

Deze zijn begroot op € 105.000,- Deze gelden worden ingezet voor salariskosten van het secretariaat en van de bestuursdirecteur. Deze zijn begroot op € 82.000,-

De resterende middelen worden ingezet om de diverse activiteiten die hierboven benoemd zijn te bekostigen. (huisvesting, scholing, directiemeerdaagse, PR, etc.)

Er is een beperkt exploitatieresultaat begroot van € 310,- Daar is bewust voor gekozen, vanwege de hoogte van het de algemene reserve per 1 januari 2018 (€ 146.071)

De rest van het bestuursverslag heeft betrekking op de Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs "Rehoboth" te Frieschepalen.

Voorwoord

Het doel van publiek verantwoorden door een onderwijsinstelling is te laten zien dat zij haar middelen zo effectief mogelijk inzet. Deze verantwoording is vastgelegd in de jaarstukken. Jaarstukken zijn de documenten met financiële en niet-financiële verantwoordingsgegevens, die op grond van wettelijke bepalingen door het bevoegd gezag van de bekostigde school moeten worden opgesteld en ingediend bij het ministerie. De jaarstukken gaan vergezeld van een controleverklaring.

Met dit jaarverslag wil het bevoegd gezag van de Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs "Rehoboth" te Frieschepalen e.o. verticaal verantwoording afleggen naar het ministerie van OCW en horizontaal naar de ouders, werknemers en de MR.

Het maken van een jaarverslag voor een basisschool roept ieder jaar de vraag op of dit gaat over het cursusjaar of het kalenderjaar. Dit blijft een lastig punt aangezien de materiële bekostiging per kalenderjaar wordt toegekend en de personele bekostiging per cursusjaar. Daarnaast worden de onderwijskundige activiteiten in beginsel altijd per cursusjaar georganiseerd.

Het jaarverslag dat nu voor u ligt is geschreven over het kalenderjaar 2017. Hierbij zullen wij ons bewust moeten zijn dat er in dit kalenderjaar sprake is van twee halve cursusjaren, te weten 2016-2017 (januari t/m juli) en 2017-2018 (augustus t/m december).

Namens het bevoegd gezag,

Frieschepalen, 1 maart 2018

Dhr. J. Vlasblom, voorzitter algemeen bestuur Ver. PCBO Rehoboth.

Dhr. P.J. Machiela, penningmeester Ver. PCBO Rehoboth.

Inhoudsopgave

DE REST VAN HET BESTUURSVERSLAG HEEFT BETREKKING OP DE VERENIGING VOOR PROTESTANTS CHRISTELIJK BASISONDERWIJS "REHOBOTH" TE FRIESCHEPALEN.....	4
VOORWOORD	5
INHOUDSOPGAVE	6
HOOFDSTUK 1. ALGEMENE INFORMATIE EN GEVOERD BELEID	7
1.1 JURIDISCHE STRUCTUUR	7
1.2 OMSCHRIJVING VAN DE DOELSTELLING (VISIE EN MISSIE).....	7
1.3 ORGANISATIESTRUCTUUR VAN DE VERENIGING PCBO REHOBOTH TE FRIESCHEPALEN E.O.	7
1.3.1 <i>Samenwerkingsverbanden</i>	9
1.4. GEVOERD ONDERWIJSBELEID 2017.....	9
1.5 KLACHTENAFHANDELING	10
1.6 ZAKEN MET POLITIEKE OF MAATSCHAPPELIJKE IMPACT.	11
HOOFDSTUK 2. PERSONELE BEZETTING.....	12
2.1 PERSONELE ONTWIKKELINGEN.....	12
2.1.1. <i>Leeftijdsopbouw</i>	12
2.1.2 <i>Ziekteverzuim</i>	12
2.1.3 <i>Leerlingaantallen en formatie in 2017</i>	12
2.1.4 <i>Gevoerde beleid inzake beheersing van uitkeringen na ontslag</i>	12
HOOFDSTUK 3. HUISVESTINGSBELEID	13
HOOFDSTUK 4. FINANCIËLE INFORMATIE	14
4.1 GEVOERD FINANCIËEL BELEID	14
4.2 ANALYSE FINANCIËEL RESULTAAT	14
4.2.1 <i>Baten</i>	16
4.2.2 <i>Lasten</i>	16
4.3 TREASURY- EN FINANCIËRINGSBELEID.....	17
4.4 RESERVES.....	18
HOOFDSTUK 5. CONTINUÏTEIT EN TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN	19
5.1 PERSONELE BEZETTING.....	19
5.2 MEERJARENBEGROTING EN BALANS	20
5.3 OVERIGE RAPPORTAGES	21
5.3.1 <i>Interne Risicobeheersing en controle</i>	21
5.3.2 <i>Risico's en onzekerheden</i>	21
5.3.3 <i>Horizontale verantwoording en dialoog met belanghebbenden</i>	22
5.3.4 <i>Kwaliteitszorg (intern en extern)</i>	22
5.3.5 <i>Rapportage toezichthoudend orgaan</i>	22
BIJLAGEN	24
MIDDELEN PASSEND ONDERWIJS.....	24
JAARREKENING 2017	25

Hoofdstuk 1. Algemene informatie en gevoerd beleid

1.1 Juridische structuur

De rechtspersoonlijkheid is een vereniging met de naam: Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs onder de naam "Rehoboth" te Frieschepalen en omgeving. Zij is gevestigd te Frieschepalen in de gemeente Opsterland. De vereniging is opgericht op 22 juli 1938. Bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden is de vereniging ingeschreven onder dossiernummer 40001477.

1.2 Omschrijving van de doelstelling (visie en missie)

De vereniging voor PCBO "Rehoboth" is een organisatie die primair onderwijs verzorgt. Zij levert met inzet van al haar personeelsleden een essentiële bijdrage aan de ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen in een veilige omgeving. Zij streeft ernaar een zo breed mogelijk aanbod van onderwijsconcepten te realiseren. Onze school "Rehoboth" is autonoom en ontwikkelt zijn eigen onderwijsconcept. De vereniging voor PCBO "Rehoboth" is een professionele organisatie die vanuit gezamenlijk vastgestelde kaders werkt. Er wordt gewerkt vanuit een Christelijk perspectief, waarbij waarden als respect, zorg en aandacht voor elkaar en voor de ons omringende wereld van groot belang zijn.

Kernactiviteit van het bevoegd gezag is de instandhouding van Protestants Christelijk Basisonderwijs van een goede kwaliteit in Frieschepalen en omstreken. Het bevoegd gezag is aangesloten bij de Vereniging Christelijke Scholenbond Opsterland. Dit is een samenwerkingsverband van alle protestant-christelijke basisscholen in de gemeente Opsterland, dat zich inzet voor de collectieve belangen van het Christelijk onderwijs in de gemeente Opsterland. Waar mogelijk werken deze scholen met elkaar samen, maar wel met behoud van ieders eigen identiteit met als doel het op peil houden / verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs.

De speerpunten en resultaten van het in 2017 gevoerde schoolbeleid van de Vereniging PCBO Rehoboth te Frieschepalen e.o. waren:

- Zorg voor kwaliteit:
  - ✓ Realiseren van voldoende eindopbrengsten
  - ✓ School-ondersteuningsprofiel verder vorm en inhoud geven
  - ✓ Opstellen trendanalyse onderwijsresultaten PCBO Rehoboth 2016-2017
- Onderwijs en leren:
  - ✓ Sturen op goede resultaten in elke groep
  - ✓ Zorg dragen voor ruim voldoende didactische vaardigheden bij leerkrachten
  - ✓ Kiezen nieuwe methode en opzet voor de zaakvakken
  - ✓ Implementatie aantal methoden
  - ✓ Verdieping doorgaande lijn met betrekking tot aanbod en afstemming in de instructie, verwerking en materialen voor alle leerlingen
- Zorg en begeleiding:
  - ✓ Aanstellen en inwerken nieuwe IB-er.
  - ✓ In relatie daarmee aandacht voor het hanteren van vaste procedures rondom de uitvoering van de zorg rondom leerlingen
  - ✓ Sturen op een veilige leeromgeving (sociaal functioneren)
- Management en organisatie:
  - ✓ Algehele herziening veiligheidsbeleid
  - ✓ Creëren van optimale arbeidsomstandigheden

1.3 Organisatiestructuur van de Vereniging PCBO Rehoboth te Frieschepalen e.o.

De vereniging voor PCBO Rehoboth te Frieschepalen en omstreken exploiteert één reguliere basisschool in Frieschepalen.

Het bevoegd gezag is de werkgever het personeel van de school. Het bevoegd gezag bestaat uit een zeskoppig bestuur, gesplitst in het Dagelijks bestuur (bestuursdirecteur) en het Algemeen bestuur (voorzitter, secretaris, penningmeester en twee algemene leden). De vereniging conformeert zich hiermee aan de Code Goed Bestuur zoals deze door de PO Raad is vastgesteld.

Het dagelijks bestuur voert de bestuurs- en directietaken uit en legt hierover verantwoording af aan het toezichthoudende Algemeen Bestuur. Afspraken zijn vastgelegd in de bevoegdhedenmatrix.

De samenstelling van het bestuur is statutair vastgelegd en de statuten bevatten voorts specifieke voorwaarden waaraan de bestuursleden dienen te voldoen, waaronder het lidmaatschap van de vereniging. Het bestuur handelt in haar bestuursfunctie naar de grondslag van de vereniging, zoals vastgelegd in de statuten. Elk bestuurslid vervult haar taken voor een periode van 4 jaar en is voor eenzelfde periode herkiesbaar.

Het VCSO bestuur bestond op 31 december 2017 uit:	
Bestuursvoorzitter	Dhr. J. Vlasblom
Penningmeester	Dhr. P.J. Machiela
Secretaris	Mevr. J. de Haan
Algemeen lid	Mevr. I. Wolting
Algemeen lid	Mevr. K.J. Zandstra
Bestuursdirecteur	Dhr. W. Jongsma

Er zijn in het verslagjaar 2017 geen wijzigingen geweest in de statuten van de vereniging.

De vereniging heeft minimaal één keer per jaar vergadering met haar leden, daarin legt het bestuur verantwoording af aan de leden. Ouders maken deel uit van de Medezeggenschapsraad (MR), samen met vertegenwoordigers uit het team. Via de oudercommissie (OC) is er nauwe samenwerking met de ouders van de leerlingen.

Samenwerking VCSO scholen

De besturen van de Christelijke scholen in Opsterland zijn lid van de VCSO, de vereniging Christelijke Scholen Opsterland. Er wordt nu gewerkt met en vanuit een strategisch beleidsplan. (2014-2019) Het bestuur wordt gevormd door personen die deskundig zijn op bepaalde terreinen, zoals financiën, HRM en onderwijs. Zij hebben een toezichthoudende rol. De uitvoerende taken liggen bij de bestuursdirecteur. Zowel voor de leden van het VCSO-bestuur als voor de bestuursdirecteur zijn profielen vastgesteld.

De besturen van de scholen die lid zijn van de VCSO behouden hun autonomie. Binnen dat kader worden door de bestuursdirecteur adviserende, ondersteunende, coördinerende en monitorende taken uitgevoerd.

De VCSO werkt in een convenant samen met de Openbare scholen in de gemeente Opsterland (COMPRIX) aan de uitvoering van Passend Onderwijs. Er is een gezamenlijk expertisecentrum. Op basis van schoolgrootte en leerlingaantallen worden de kosten voor dit centrum gedragen door de VCSO-scholen.

In VCSO verband wordt door de aangesloten scholen in gezamenlijkheid aan beleidsontwikkeling gedaan. Ook streven we naar schaalwinst op financieel terrein.

Onderwerpen die in 2017 aandacht hebben gehad zijn: ontwikkelen van een nieuw kader voor managementrapportages, vaststellen veiligheidsbeleid, faciliteren interne mobiliteit, in samenwerking met Comprix en met CBO de Tjongerwerven beleid ontwikkeld m.b.t. krimp, het opnieuw vormen van een samenwerkingsverband m.b.t. gezamenlijke schoolgrootte, aandacht voor gezamenlijke contracten en inkoop, sturing geven aan het expertisecentrum van Passend Onderwijs Opsterland, mee sturing geven aan inhoud en uitvoering van VVE, beleid ontwikkeld m.b.t. inzet buurtsportcoaches, beleid ontwikkeld m.b.t. inhoud, opzet en bekostiging van cultuuronderwijs. Daarnaast zijn er weer diverse zaken in onderling overleg via en door de VCSO geregeld en uitgevoerd.

Passend Onderwijs Opsterland (POO)

De school maakt deel uit van het samenwerkingsverband *Passend Onderwijs Fryslân*. Het bestuur heeft ingestemd met de per 1 augustus 2014 geldende afspraken binnen dit verband over de inzet en de verdeling van de middelen.

In Opsterland hebben vrijwel alle schoolbesturen een samenwerkingsovereenkomst gesloten, *Passend Onderwijs Opsterland*. Deze samenwerkingsovereenkomst is een voortzetting van de bestaande overeenkomst in het kader van Weer Samen Naar School. Het doel van deze samenwerking is de bestaande zorgstructuur voort te zetten en waar mogelijk te optimaliseren.

De deelnemende scholen dragen volgens een afgesproken verdeelsleutel naar rato bij aan het de kosten van Passend Onderwijs Opsterland.

Passend Onderwijs Fryslân maakt de financiële middelen die bestemd zijn voor de school over naar de VCSO. Na aftrek van de kosten voor o.a. het expertisecentrum wordt door de VCSO per maand een bedrag naar de school overgemaakt dat bestemd is voor het bieden van passende ondersteuning. De middelen worden ingezet om conform het schoolondersteuningsplan gepaste zorg te bieden.

1.3.1 Samenwerkingsverbanden

De vereniging is lid van de Vereniging Christelijke Scholen Opsterland (=VCSO) en krijgt van daaruit ondersteuning op bestuurs- en managementniveau namens het bestuur van de VCSO door de bestuursdirecteur.

De vereniging heeft haar administratieve taken voor een belangrijk deel uitbesteed aan het onderwijsadministratiebureau Meppel (=OBM). Het bestuur kan tevens gebruik maken van de overige dienstverlening van het OBM, zoals advisering en juridische ondersteuning. Er is een goed overleg met de medewerkers van het OBM en de jaarlijkse evaluatie van de administratieve processen is over het algemeen positief. De afspraken worden goed nagekomen en de planning wordt gehaald.

Verder is de school aangesloten bij Verus, een Christelijke organisatie die landelijk opkomt voor de belangen van de schoolvereniging en het bestuur ondersteuning kan bieden bij diverse aangelegenheden t.a.v. de werkgeversrol van het bestuur. De school is bovendien lid van de PO-Raad. De PO-Raad onderhandelt onder meer met de werknemersorganisaties over de CAO, en met de aansluiting bij de PO-Raad is de landelijke CAO automatisch ook van toepassing op de Vereniging voor PCBO Rehoboth te Frieschepalen e.o.

1.4. Gevoerd onderwijsbeleid 2017

Leerlingenaantallen

In de onderstaande tabel zijn de leerlingenaantallen van de komende jaren opgenomen. Hieruit blijkt dat het aantal leerlingen gaat afnemen.

	1-10-2018	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021
4-7 jaar	25	24	28	26
8 jaar e.o.	40	37	30	27
Totaal	65	61	58	53

Onderwijskundige zaken

De onderwijsinspectie heeft PCBO Rehoboth het basisarrangement toegekend.

De aansturing van het onderwijs (borging en vernieuwing) vindt plaats op schoolniveau. De schoolleiding tracht in overleg met het bestuur daarvoor optimale voorwaarden (zowel financiële als personele middelen) te creëren. In VCSO-verband is er een maandelijks overleg tussen de directies van de scholen.

Onderwijsprestaties

Per juli 2017 zijn er 10 kinderen doorgestroomd naar het voortgezet onderwijs.

Uitstroom	2014	2015	2016	2017
VWO	3		1	1
HAVO t/m VWO				3
HAVO	7	2	5	
VMBO TL	2	6	4	3
VMBO MAVO +		1	2	
VMBO BL, met LWO				
VMBO BL t/m VMBO KL	5		5	2
VMBO KB, met LWO		2		
VMBO BB		1		
Praktijkonderwijs				
VMBO GL t/m HAVO				1

Prestatiebox

In het afgelopen kalenderjaar 2017 is er voor totaal € 7.788,54 aan professionalisering van het team besteed.

De individuele trainingen/opleiding waren:

- IB-opleiding
- Opleiding Specialist het jonge kind
- Met sprongen vooruit
- Directie meerdaagse

Op teamniveau waren er de volgende scholingen:

- Training coöperatief leren
- Teamtrainingen Fides

Op bestuurlijk niveau ;

- geen specifieke training/ scholing in 2017

Naast scholing zijn er boeken en ontwikkelingsmaterialen aangeschaft voor de personeelsbibliotheek en voor gebruik in de groepen.

1.5 Klachtenafhandeling

Als ouders, kinderen of personeel een probleem of een klacht hebben wat niet via de normale kanalen (d.w.z. via de groepsleerkrachten, de directeur of bestuur) is opgelost of kan worden opgelost is het

verstandig eerst contact te leggen met de contactpersoon van school. Deze zal de persoon doorverwijzen naar de vertrouwenspersoon van de Vereniging en/of een andere instantie. Contactpersoon voor onze school is: Mevr. F. Postma-v.d. Sluis, juffroukina@pcborehoboth.nl

Per 1 augustus 1998 is de Kwaliteitswet in werking getreden. Op grond van die wet moet een schoolbestuur een klachtenregeling vaststellen en zich aansluiten bij een klachtencommissie. Het bestuur van PCBO Rehoboth heeft zich voor de uitvoering van de klachtenregeling, met alle zeven scholen van de VCSO Opsterland, aangesloten bij de Stichting GCBO (Geschillen Commissies Bijzonder Onderwijs) in Den Haag.

Er zijn in het jaar 2017 geen klachten ontvangen.

1.6 Zaken met politieke of maatschappelijke impact.

Er zijn geen zaken met politieke of maatschappelijke impact.

Hoofdstuk 2. Personele bezetting

De terugblik op de ontwikkelingen ten aanzien van de personele bezetting en de leerlingen aantallen in het boekjaar 2017 worden in dit hoofdstuk beschreven.

2.1 Personele ontwikkelingen

De samenstelling van het team is :

- 1 bestuursdirecteur
- 1 ib-er/groepsleerkracht;
- 6 groepsleerkrachten;

Er is dagelijks een oud-leerkracht op vrijwillige basis aanwezig ter ondersteuning van alle collega's

2.1.1. Leeftijdsopbouw

Bij de berekening van de lumpsuminkomsten wordt de gewogen gemiddelde leeftijd als rekenfactor meegenomen. Dit getal wordt gebaseerd op de situatie op de laatste teldatum. Met dit getal wordt de school gedeeltelijk gecompenseerd voor de hogere salariskosten van oudere personeelsleden. De systematiek heeft echter een minimum van 30 jaar en een maximum van 50 jaar. Personeelsleden die ouder zijn dan 50 blijven voor dit systeem even oud en leveren dan, naar verhouding, niet de compensatie in loonkosten op. De GGL van de Rehoboth is 36,76 voor schooljaar 2017/2018.

Op onze school is de verdeling qua leeftijd en fte (baanomvang) het grootst in leeftijdscategorie 35 t/m 44 jaar. De schoolleiding (bestuursdirecteur) valt in de categorie 55 t/m 59 jaar.

2.1.2 Ziekteverzuim

In het jaar 2017 is het ziekteverzuim 0,0 % . Zetten wij dit percentage af tegen het landelijk gemiddelde dan is dit heel laag.

2.1.3 Leerlingaantallen en formatie in 2017

Bij de invulling van de formatie zijn de financiën bepalend. In de uitwerking van de begroting/ meerjarenbegroting is er voldoende financiële ruimte aanwezig om de komende jaren met 4 combinatiegroepen te blijven werken, maar op langere termijn wordt dat bij gelijkblijvende omstandigheden een bijzondere uitdaging!

Aan middelen Passend Onderwijs is in totaal € 22.646,37 ontvangen. Er is jaarlijks vanuit de leden en ouders van PCBO Rehoboth een opbrengst van circa € 4000,00 aan private inkomsten.

De school heeft geen beleggingen en werkt conform het vastgestelde Treasurystatuut.

De verwachting is dat we door leerlingdaling de komende jaren minder inkomsten van het rijk zullen hebben.

2.1.4 Gevoerde beleid inzake beheersing van uitkeringen na ontslag

De bestuursdirecteur zorgt er in overleg met het bestuur en een juridisch deskundige voor dat er zorgvuldig en correct wordt gehandeld bij een eventuele ontslagprocedure. Bekeken wordt of de termijnen goed gehanteerd worden en of er een goede instroomtoets is wanneer ontslag plaats moet vinden. Indien nodig wordt actieve juridische hulp ingezet om de zorgvuldigheid van de te voeren procedures te waarborgen. Er is in 2017 geen sprake geweest van een ontslagprocedure. Het bestuur is niet aansprakelijk gesteld voor de uitkeringen na ontslag.

Hoofdstuk 3. Huisvestingsbeleid

PCBO Rehoboth is sinds 2011 gehuisvest in 't Byntwurk. Met de peuterspeelzaal "de Krobbedobbe", dorpshuis "de Dobber" en openbare school "de Skâns" als medeparticipanten van dit multifunctionele gebouw. De vier participanten hebben zitting in het Stichtingsbestuur "'t Byntwurk".

De activiteiten van Stichting "'t Byntwurk" bestaan voornamelijk uit het beheren en exploiteren van de brede school in Frieschepalen, namens de organisaties die participeren in de stichting, in samenspraak met de gemeente Opsterland.

Het stichtingsbestuur bestond in 2017 uit:	
PCBO Rehoboth	Dhr. D. Dekker
COMPRIX (= bestuur Skâns)	Dhr. M. Veenstra
de Krobbedobbe	Mevr. I. Geertsma-Heidinga
Dorpshuis de Dobber	Mevr. H. v.d. Wier-Wagenaar

Hoofdstuk 4. Financiële informatie

4.1 Gevoerd financieel beleid

Sinds de invoering van de lumpsumfinanciering in 2006 zijn de verantwoordelijkheden ten aanzien van de beheersing van zowel de personele en materiële kosten volledig bij het schoolbestuur komen te liggen. Om deze verantwoordelijkheid nu en in de toekomst te kunnen nemen, is een gezonde financiële situatie evenals een goed werkende Planning & Control van groot belang.

Een analyse van de huidige financiële situatie leert dat er sprake is van een, naar het oordeel van het bevoegd gezag, gezonde financiële basis voor de toekomst van de school. In het verleden opgebouwde reserves, die op basis van toenmalige wetgeving specifieke doelbestedingen kenden, zijn thans ondergebracht in publieke en private (bestemmings-)reserves. Het bestuur streeft er naar deze reserves in beginsel ongemoeid te laten, bijzondere situaties (bijvoorbeeld personeelsmutaties) daargelaten.

De vereniging beschikt over, naar het oordeel van het bevoegd gezag, een aanzienlijk te noemen vermogen. Hoofddoelstelling van het bevoegd gezag is om de beschikbare financiële middelen zoveel mogelijk in te zetten voor het onderwijs. Rekening houdend met de financiële situatie en de risico's - zie ook de begroting 2017 - wordt geen verdere groei van het vermogen nagestreefd.

4.2 Analyse financieel resultaat

Algemene Ontwikkeling

Teldatum	Aantal leerlingen	Perc. Onderbouw	Personele Bekostiging
01-10-2014	89	46%	Schooljaar 2015-2016
01-10-2015	87	45%	Schooljaar 2016-2017
01-10-2016	71	45%	Schooljaar 2017-2018
01-10-2017	70	40%	Schooljaar 2018-2019
Prognose 01-10-2018	65	38%	Schooljaar 2019-2020
Prognose 01-10-2019	61	39%	Schooljaar 2020-2021
Prognose 01-10-2020	58	48%	Schooljaar 2021-2022
Prognose 01-10-2021	53	49%	Schooljaar 2022-2023

De personele bekostiging vanuit het ministerie is gebaseerd op de teldatum per 1 oktober en geldt voor het daarop volgende schooljaar. Uit de prognose van het aantal leerlingen blijkt dat er na oktober 2014 sprake is van een gestage daling.

Vermogenspositie

	2017	2016
Liquiditeit	6,96	11,34
Rentabiliteit	13%	3%
Solvabiliteit	82,5%	88,1%
Weerstandsvermogen	65,7%	51,2%

De kengetallen die iets zeggen over de financiële positie van de vereniging zijn: liquiditeit, solvabiliteit en weerstandsvermogen.

De *liquiditeitsratio* geeft de verhouding van de vlottende activa en het kort vreemd vermogen weer. De norm is dat deze waarde minimaal 1,5 moet bedragen. Met een liquiditeitsratio van 6,96 is het totaal van vorderingen en liquide middelen ruim voldoende om de kortlopende schulden te kunnen voldoen.

De *solvabiliteitsratio* geeft de verhouding weer van het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen. Groter of gelijk aan 25% wordt als goed aangemerkt. Met een solvabiliteitsratio van 82,5% is het eigen vermogen ruim voldoende om de organisatie in geval van opheffing in staat te stellen aan haar verplichtingen te voldoen.

Het *weerstandsvermogen* geeft de verhouding aan van het eigen vermogen minus de materiële vaste activa in relatie tot de totale baten. Een percentage tussen de 5% en de 20% wordt gezien als voldoende buffer. Met een weerstandsvermogen van 65,7% voldoet de vereniging aan de norm.

Gelet op bovenstaande kan gesteld worden dat de vereniging er financieel gezien gezond voor staat en voldoende in staat is om in de toekomst financiële tegenvallers op te vangen.

Exploitatieresultaat 2017

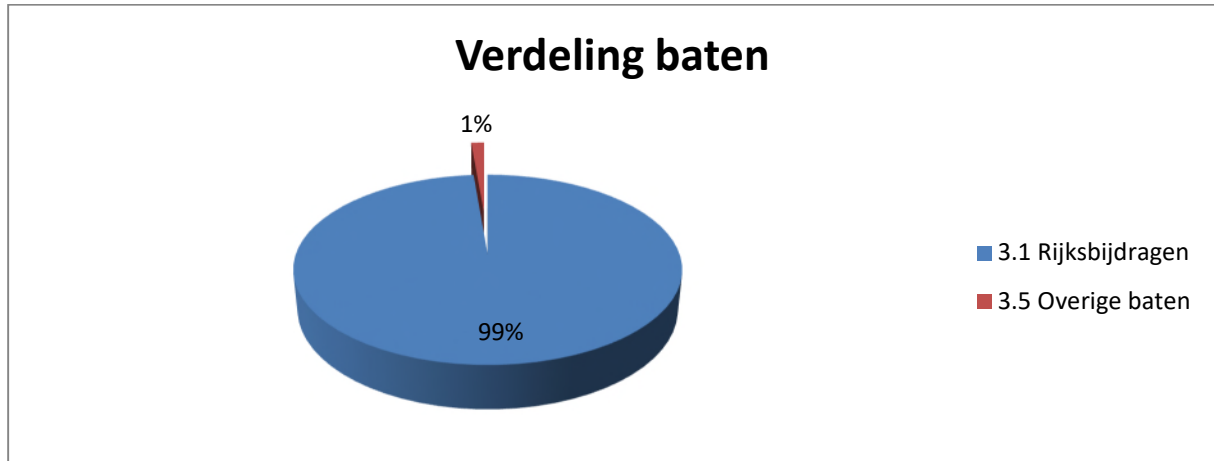
	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2017	2017	2016
Baten			
Rijksbijdrage OCW	492.241	471.697	492.309
Overige overheidsbijdragen	-	-	1.300
Overige baten	6.606	1.900	7.137
Totaal baten	497.846	473.597	500.746
Lasten			
Personeelslasten	321.864	337.202	370.281
Afschrijvingen	12.141	12.282	12.049
Huisvestingslasten	33.971	35.000	33.961
Overige lasten	64.754	56.000	67.799
Totaal lasten	432.730	440.484	484.090
Saldo baten en lasten	65.117	33.113	16.656
Financiële baten en lasten	-	1.000	356
Netto resultaat	65.117	34.113	17.011

Het exploitatieresultaat over 2017 bedraagt € 65.117 positief. Dit is € 27.196 hoger dan begroot, en € 44.298 hoger dan voorgaand boekjaar. Dit komt eveneens tot uitdrukking in de bovenstaande tabel.

4.2.1 Baten

Zoals uit onderstaande grafiek blijkt, is de vereniging in belangrijke mate, voor ongeveer voor 99%, afhankelijk van de overheid (ministerie en gemeente), en in mindere mate van de andere inkomsten. Bij de inkomsten van de overheid speelt het aantal leerlingen een belangrijke rol. Doordat de inkomsten afhankelijk zijn van het aantal leerlingen en de kosten op korte termijn voor een groot deel niet te beïnvloeden zijn, is het belangrijk de ontwikkeling van het aantal leerlingen goed in de gaten te houden en hierop tijdig te anticiperen in de formatie.

De rijksbijdragen OC en W zijn voornamelijk afhankelijk van het aantal leerlingen op de teldatum 1 oktober. De vergoeding voor de materiële instandhouding wordt voor het kalenderjaar 2017 vastgesteld op het aantal leerlingen per 01-10-2016. De vergoedingen voor personeel en voor het budget voor personeelsbeleid worden per schooljaar vastgesteld. Voor het schooljaar 2016-2017 geldt de telling van het aantal leerlingen per 01-10-2015 en voor schooljaar 2017-2018 per 01-10-2016.

De rijksbijdrage OCW is € 16.897 (3,7%) hoger uitgekomen ten opzichte van de begroting en € 7.392 (1,6%) lager in vergelijking met 2016. In 2016 is de Rijksvergoeding Studieverlof ad € 6.641 ontvangen die voor 2017 niet is toegekend. De Rijksvergoedingen OCW zijn hoger door normaanpassingen van het ministerie. Deze normaanpassingen hebben betrekking op de verwerking resterende kabinetsbijdrage cf. de loonruimteovereenkomsten publieke sector 2015-2016, het functiemixbudget laatste 5 maanden van 2016 en kalenderjaar 2017, de eenmalige bijdrage in het kader van de herstelopslag over de maanden april tot en met december 2016, de compensatie pensioenpremie per jan 2017, de compensatie eenmalige uitkering van € 500 in april en de verhoging prestatieboxgelden met € 38 per leerling. Daarnaast zijn nog niet opgenomen doorwerkingen van eerdere salaris- en loonkostenmaatregelen verwerkt.

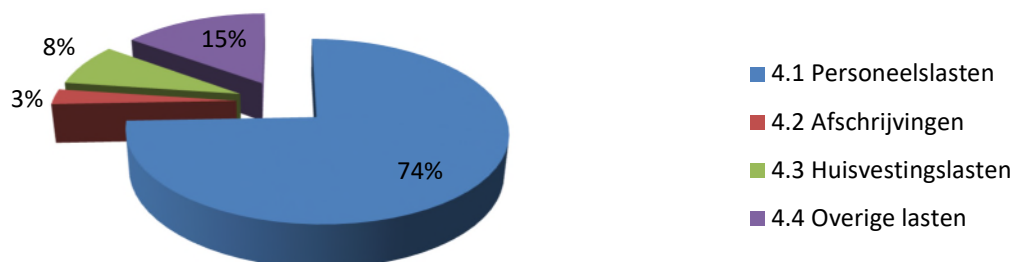
De doorbetalingen vanuit het samenwerkingsverband € 22.646 liggen boven het niveau van de begroting en de realisatie 2016.

De overige baten liggen ruim boven het niveau van de begroting maar wel op het niveau van 2016. Dit betreft de baten t.b.v. de schoolexploitatie inzake de materiële instandhouding Frysk van de provincie Fryslân, collectegeld kerstwandeltocht, donatie en deelnemers geld avond4daagse. Tenslotte liggen de ouderbijdragen een stuk boven het niveau van de begroting maar wel in lijn van 2016.

4.2.2 Lasten

De totale lasten liggen zijn in 2017 € 7.754 lager dan begroot. Uit onderstaande grafiek blijkt dat de kosten in belangrijke mate bestaan uit de personele lasten, ongeveer 74%. Andere belangrijke kosten zijn de huisvestingslasten met een aandeel van 8%, afschrijvingslasten met een aandeel van 3% en de overige lasten met een aandeel van 15%.

Verdeling lasten

De personele lasten laten per saldo een onderschrijding van € 15.337, - zien. Dit betreft onder andere de salariskosten directie. In de begroting was een vacature opgenomen die niet is ingezet. Ook lager zijn de salariskosten OP, er is 0,2347 fte minder ingezet dan begroot. Ten opzichte van 2016 zijn deze kosten wel iets hoger. Tenslotte liggen de kosten van vervanging lager dan begroot, ook liggen ze lager dan in 2016 i.v.m. het lage ziektepercentage.

De kosten inhuur personeel bedraagt nihil, terwijl er wel kosten zijn begroot. In 2016 bedroegen de kosten € 36.684. Dit waren kosten voor de inhuur van personeel via Randstad en St. Primo Opsterland.

De overige personeelskosten bedragen zijn hoger dan begroot en hoger dan 2016.

Het verschil t.o.v. begroting wordt met name veroorzaakt door de consolidatierekening personele kosten, welke niet is begroot. Dit betreft de bijdrage aan het VCSO inzake de inzet van een bestuursdirecteur.

Daarnaast wordt het verschil veroorzaakt doordat er kosten zijn gemaakt i.v.m. afkoop/outplacement een Master NLP opleiding en een loopbaanonderzoek.

De kosten voor nascholing zijn lager dan begroot en ook lager dan 2016.

De afschrijvingskosten liggen in 2017 op begrotingsniveau en op het niveau van 2016.

De huisvestingslasten komen in 2017 per saldo ca. € 1.000,- lager uit dan het begrotingsniveau. Dit betreffen de kosten dagelijks onderhoud en de kosten schoonmaakbedrijven. De gerealiseerde kosten liggen in de lijn met 2016.

De overige lasten zijn per saldo € 8.754 hoger dan begroot. Deze kosten bestaan uit administratie en beheer, inventaris en apparatuur, leermiddelen en overig. De kosten zijn wel lager dan in 2016. In 2016 hadden deze kosten o.a. betrekking op wervingskosten m.b.t. personeelsadvertenties die in 2017 niet van toepassing waren. Ook waren toen de kosten ICT onderhoudscontracten en representatiekosten hoger dan begroot.

In 2017 zijn de kosten ICT leermiddelen inzake Snappet, CED nieuwsbegrip en Heutink niet begroot. Ook de kleine aanschaffingen OLP zijn niet begroot. Hoger dan begroot zijn de kosten inzake de bijdrage aan het VCSO en de kosten kamp privaat.

4.3 Treasury- en financieringsbeleid

De uitgangspunten van het voorschrift beleggen en belenen zijn vertaald in ons treasurystatuut. Het afgelopen jaar is binnen de kaders van dit statuut gehandeld. Het bevoegd gezag heeft het grootste deel

van het vermogen van de vereniging ingelegd op een reguliere spaarrekening waarbij er sprake is van een marktconform rentetarief.

Het bestuur beschikt over een meerjareninvesteringsplan, dit is een onderdeel van de meerjarenbegroting. Er hebben zich in het verslagjaar geen liquiditeitsproblemen voorgedaan.

4.4 Reserves

Voor een goede bedrijfsvoering acht de vereniging het aanhouden van geormerkte reserves noodzakelijk. Dit zijn de zogenaamde bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves zijn verdeeld in publieke en private bestemmingsreserves. Het overgrote deel van de bestemmingsreserves betreft publiek vermogen.

De bestemmingsreserve personeel is gecreëerd voor personele zaken / knelpunten. De lasten hebben onder meer betrekking op onvoorziene knelpunten in de personele bezetting van de school (bijvoorbeeld meerdere leerlingen met leer- en/of gedragsstoornissen, of een onvoorzien groot aantal leerlingen in een klas). Het bestuur wenst dan een budget beschikbaar te hebben om de voortgang en de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen. Ultimo 2012 is in deze reserve een bedrag opgenomen van € 122.428. Hieruit is tot en met 31 december 2017 niets onttrokken.

Daarnaast bedraagt eind 2017 het privaat vermogen € 80.815,-

Het niet bestemde deel van het eigen vermogen heeft betrekking op de publieke exploitatieresultaten van de school en is ondergebracht in algemene reserve. De totale omvang van deze algemene reserve bedraagt € 223.875,- .

Hoofdstuk 5. Continuïteit en toekomstige ontwikkelingen

5.1 Personele bezetting

In onderstaande tabel is de personele bezetting van 2017 weergegeven en de geplande inzet voor de komende jaren. Tevens is het verloop van het leerlingaantal opgenomen.

Kengetal	2017	2018	2019	2020
Personele bezetting in FTE				
Directie & Interne Coördinator	-	-	-	-
Onderwijzend personeel	4,3096	4,4646	4,3990	4,3990
Ondersteunend personeel	-	0,2793	0,2752	0,2752
Leerlingenaantallen				
Onderbouw (4-7 jaar)	28	25	24	28
Bovenbouw (8-13 jaar)	42	40	37	30
Totaal	70	65	61	58

Per oktober 2017 telde de school 70 leerlingen. Het aantal leerlingen in de onderbouw is 28 en in de bovenbouw 42 leerlingen. Voor de komende jaren wordt krimp verwacht. Het leerlingaantal zal de komende jaren bij gelijkblijvende omstandigheden dalen met ca 10 leerlingen. De vereniging anticipeert hierop. Het voornemen is om in 2019 / 2020 maatregelen te nemen om de personele inzet voor het schooljaar 2010/ 2021 af te kunnen stemmen op de dan beschikbare middelen.

In de gemeentelijke prognose is de indeling van de scholen naar voedingsgebied gewijzigd ten opzichte van eerdere berekeningen voor de beide scholen in Frieschepalen en "Eben Haëzer" in Ureterp. "OBS de Skâns" en "CBS Rehoboth" ontvangen 40% tot 25 % van hun leerlingen uit Siegerswoude en Ureterp; "Eben Haëzer" in Ureterp ontvangt een derde deel van zijn leerlingen uit Frieschepalen en Siegerswoude.

Gemeentelijke prognose 2018-2022				
2018	2019	2020	2021	2022
69	65	60	60	57

De prognosecijfers zoals die hier worden getoond zijn de prognosecijfers die aangeleverd zijn door de gemeente Opsterland. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting hebben wij de prognosecijfers, op basis van onze eigen gegevens, iets bijgesteld.

De financiën beschikbaar voor de formatie voor een cursusjaar wordt gebaseerd op het aantal kinderen dat op 1 oktober in het voorgaande jaar de school bezocht. In de eerste helft van 2017 werkten er hierdoor in totaal 1 bestuursdirecteur en 7 leerkrachten in de school. Voor het cursusjaar 2017-2018 is er, rekening houdend met de verwachte krimp in leerlingenaantal, weer ingezet op 1 bestuursdirecteur en 7 leerkrachten die in de groepen werken. De bedoeling is om in ieder geval komende drie schooljaren met deze formatieomvang te blijven werken.

De financiering van de school is in grote lijnen gelijk aan wat gebruikelijk is in het basisonderwijs. De belangrijkste bron van inkomsten komt van het Rijk en is voor het grootste deel gebaseerd op het aantal leerlingen en de daarmee samenhangende budgetten. Deze toegekende bedragen zijn allemaal terug te lezen op de overzichten die het Rijk publiceert op de website van het CFI (Centrale Financiën Instellingen).

5.2 Meerjarenbegroting en balans

Staat van baten en lasten					
Baten	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
3.1 Rijksbijdragen	491.241	470.683	450.320	438.969	433.693
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	-	-	-	-	-
3.5 Overige baten	6.606	1.900	1.900	1.900	1.900
Totale Baten	497.847	472.583	452.220	440.869	435.593
Lasten					
4.1 Personeelslasten	321.864	346.910	345.501	349.679	353.459
4.2 Afschrijvingen	12.141	13.337	12.594	12.849	11.442
4.3 Huisvestingslasten	33.971	37.500	37.500	37.500	37.500
4.4 Overige lasten	64.754	62.900	62.400	62.400	62.400
Totale Lasten	432.730	460.647	457.995	462.428	464.801
Resultaat uit normale bedrijfsvoering	65.117	11.936	-5.775	-21.559	-29.208
5.0 Financiële baten en lasten	-	50	50	50	50
Bedrijfsresultaat	65.117	11.986	-5.725	-21.509	-29.158

De meerjarenbegroting van PCBO Rehoboth laat voor 2018 een positief resultaat zien, terwijl daarna, door de krimp een negatief resultaat verwacht wordt.

Balans Organisatie					
1. Activa	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
1.1 Immateriële vaste Activa	-	-	-	-	-
1.2 Materiele vaste activa	100.054	102.717	98.123	88.774	88.832
Totale Vaste Activa	100.054	102.717	98.123	88.774	88.832
1.5 Vorderingen	37.727	35.824	33.818	33.101	32.979
1.6 Effecten	-	-	-	-	-
1.7 Liquide middelen	379.826	401.481	411.952	411.063	392.107
Totale Vlottende Activa	417.553	437.305	445.770	444.164	425.086
Totale Activa	517.607	540.022	543.893	532.938	513.918
2. Passiva					
2.1 Eigen vermogen					
2.1.1 Algemene reserve	223.876	235.862	230.138	208.628	179.470
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	122.428	122.428	122.428	122.428	122.428
2.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)	80.815	80.815	80.815	80.815	80.815
Totaal Eigen Vermogen	427.119	439.105	433.381	411.871	382.713
2.2 Voorzieningen	30.533	39.590	49.590	59.590	69.590
2.3 Langlopende schulden	-	-	-	-	-
2.4 Kortlopende schulden	59.955	61.327	60.922	61.477	61.615
Totale overige passiva	90.488	100.917	110.512	121.067	131.205
Totale Passiva	517.607	540.022	543.893	532.938	513.918

Financieringsstructuur

Er worden geen grote veranderingen verwacht in de financieringsstructuur. De financiële middelen bestaan voornamelijk uit publieke middelen en dit zal in de toekomst ook zo blijven.

Huisvestingsbeleid

PCBO Rehoboth is gevestigd in een MFA. Dit heet it Byntwurk. Het beleid van het bestuur is erop gericht om de school als onderdeel van dit MFA in goede staat in stand te houden. Uiteraard geldt dit beleid ook voor de overige participanten, het dorps huis, de peuteropvang en de openbare school. Voor het (school-)gebouw is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld. Met ingang van 01-01-2015 is het buitenonderhoud doorgedecentraliseerd. Dit betekent dat scholen zelf verantwoordelijk zijn voor het buitenonderhoud. Tot en met ultimo 2014 was dit de verantwoordelijkheid van de gemeente. Voor zowel het preventief onderhoud als het buitenonderhoud is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld. Het meerjarig onderhoudsplan dient o.a. als basis voor jaarlijkse dotatie aan de voorziening onderhoud. Het meerjarig onderhoudsplan is financieel doorvertaald naar een onderhoudsvoorziening waaraan elk jaar wordt gedoteerd. Iedere participant legt voor het meerjarig onderhoud voor zijn eigen gebouw onderdeel een eigen voorziening aan.

Mutaties van reserves en voorzieningen

De mutatie op het eigen vermogen heeft betrekking op het exploitatie resultaat. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op het geplande onderhoud voor de komende jaren voor zowel de binnen- als de buitenkant van het schoolgebouw. Daarnaast is de jubileumvoorziening opgebouwd aan de hand van o.a. het personeelsbestand en de blijfkans. De bestemmingsreserve Privaat is gevormd uit resultaten vanuit de private geldstromen.

5.3 Overige rapportages

5.3.1 Interne Risicobeheersing en controle

De interne beheersing van de processen binnen de vereniging is primair een verantwoordelijkheid van het bestuur. Het totale stelsel van functiescheidingen, autorisaties, andere maatregelen en procedures zijn zodanig vorm gegeven dat de controle en de uitvoering niet in dezelfde handen zijn.

Met de inbedding van het systeem van interne beheersing vanuit deze lijn, draagt het bestuur zorg voor de monitoring van de interne beheersing, en de naleving daarvan, door de directie en het administratiekantoor Onderwijsbureau Meppel. Het bestuur ziet actief toe op het beheersen van de processen door onder meer het (laten) uitvoeren van onderzoeken op de naleving van maatregelen en procedures.

De bestuursdirecteur, ondersteund door adviseurs van OBM, bewaakt tevens de opvolging van de door de externe accountant, medewerkers van OBM en eventuele overige partijen gedane aanbevelingen op het gebied van interne beheersing. Hierdoor kan sneller worden ingespeeld op mogelijke overschrijdingen van gedecentraliseerde budgetten. Voor 2017 worden op dit moment geen wijzigingen voorzien.

Het bestuur is van mening dat het gehele stelsel van interne beheersing bijdraagt aan het rechtmatig en doelmatig realiseren van de doelstellingen van de vereniging.

Er lopen momenteel geen juridische procedures en er zijn evenmin aanwijzingen voor fraude.

5.3.2 Risico's en onzekerheden

Aan het eind van 2017 is het ook nu weer onzeker hoe de financiering van het Passend Onderwijs gaat uitpakken in de toekomst. Zal het budget kostendekkend blijven om alle passende zorg te bieden?

Een onzekerheid voor de middellange toekomst is de gestage leerlingenkrimp waardoor de school over een aantal jaren waarschijnlijk niet meer vier combinatiegroepen voor de hele dag kan bemensen. Voor

de komende drie jaar is dat gezien de prognoses en ook gezien het feit dat leden van de vrijgemaakte kerk in Frieschepalen steeds vaker kiezen voor de Christelijke school in het dorp in plaats van voor de gereformeerde streekschool in de regio nog niet aan de orde.

Het blijven leveren van de gewenste kwaliteit van het onderwijs is *de* uitdaging waar het bestuur voor staat. De resultaten van het onderwijs wijzen uit dat deze inzet effect heeft. Het bestuur streeft er dan ook naar om hierin op koers te blijven. Daarin zijn we afhankelijk van goed personeel. Ook dat is een risicofactor die we onderkennen. Door goed personeelsbeleid en door optimale arbeidsomstandigheden te realiseren willen we een aantrekkelijke werkgever zijn en blijven.

5.3.3 Horizontale verantwoording en dialoog met belanghebbenden

In dit bestuursverslag legt het bestuur op hoofdlijnen verantwoording af aan de ledenvergadering, de MR, de ouders, de medewerkers, de inspectie voor het primair onderwijs, de gemeente maar ook aan andere belanghebbenden over het gevoerde beleid in 2017. Het bestuursverslag is voor iedereen toegankelijk via informatie op onze website www.pcborehoboth.nl

Naast deze schriftelijke verantwoording hanteert de school ook de volgende andere informatiemiddelen:

- de website en facebook
- maandelijkse nieuwsbrieven
- jaarverslagen van de OC (= oudercommissie) en de MR
- schoolgids en schoolkalender
- regelmatige mailing via o.a. Parnassys.

Om de dialoog aan te gaan met onze 'stakeholders' maken we gebruik van vragenlijsten vanuit het kwaliteitszorgsysteem 'WMK' (Werken met Kwaliteitskaarten van Cees Bos).

5.3.4 Kwaliteitszorg (intern en extern)

De visie op kwaliteit staat beschreven in het schoolplan en het jaarplan. De evaluatie van het jaarplan wordt gepubliceerd naar de ouders.

De school gebruikt toetsinstrumenten om zicht te krijgen op de opbrengsten van het onderwijs. We gebruiken hiervoor gestandaardiseerde, niet-methode gebonden toetsen van CITO LOVS en methode gebonden toetsen en observatiemiddelen. De gegevens worden opgenomen in het leerlingvolgsysteem. We maken gebruik van ZIEN om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen te volgen.

De resultaten en trendanalyses worden twee keer per jaar teambreed besproken. Extern maken we gebruik van een tevredenheidsmeting. In schooljaar 2017 is onder ouders, leerkrachten en leerlingen een vragenlijst sociale veiligheid uitgezet. De vragenlijst maakt deel uit van ons kwaliteitssysteem WMK van Cees Bos (2009). De gehanteerde vragenlijst vanuit dit systeem (WMK) is volledig afgestemd op het toezichtkader van de Inspectie van Onderwijs. Onze school scoort een voldoende tot ruim voldoende op de vragenlijst welke een goede respons had van leerkrachten, ouders en leerlingen.

5.3.5 Rapportage toezichthoudend orgaan

Het schoolbestuur is gesplitst in een dagelijks en een algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur voert de bestuurs- en directietaken uit en het algemeen bestuur voert de toezichthoudende taken uit. De belangrijkste kerntaken voor de dagelijkse gang van zaken zijn door het bestuur gedelegeerd aan het dagelijks bestuur en de directeur van de school. Deze afspraken zijn vastgelegd in de bevoegdhedenmatrix. Voor het goed uitvoeren van de bestuurstaken en de dagelijkse leiding van de school is er regelmatig overleg tussen bestuur en schoolleiding. De bestuursdirecteur rapporteert hierover aan het algemeen bestuur (de toezichthouders) in de maandelijkse algemene bestuursvergaderingen.

Het algemeen bestuur werkt vanuit de bevoegdhedenmatrix. De toezichhouders hebben o.a. goedkeuring verleend aan o.a. het jaarverslag 2017, de begroting voor 2017, de meerjarenbegroting voor 2018-2021.

De toezichhouders hebben verder diverse onderwerpen besproken tijdens de bestuursvergaderingen.

Bijlagen

Middelen Passend onderwijs

De school maakt deel uit van het samenwerkingsverband *Passend Onderwijs Fryslân*. Het bestuur heeft ingestemd met de per 1 augustus 2014 geldende afspraken binnen dit verband over de inzet en de verdeling van de middelen.

In Opsterland hebben vrijwel alle schoolbesturen een samenwerkingsovereenkomst gesloten, *Passend Onderwijs Opsterland*. Deze samenwerkingsovereenkomst is een voortzetting van de bestaande overeenkomst in het kader van Weer Samen Naar School. Het doel van deze samenwerking is de bestaande zorgstructuur voort te zetten en waar mogelijk te optimaliseren.

De deelnemende scholen dragen volgens een afgesproken verdeelsleutel naar rato bij aan het de kosten van Passend Onderwijs Opsterland.

Passend Onderwijs Fryslân maakt de financiële middelen die bestemd zijn voor de school over naar de VCSO. Na aftrek van de kosten voor o.a. het expertisecentrum wordt door de VCSO per maand een bedrag naar de school overgemaakt dat bestemd is voor het bieden van passende ondersteuning.

De middelen worden ingezet om conform het schoolondersteuningsplan gepaste zorg te bieden.

Jaarrekening 2017

Ver. Prot. Chr. Basisonderwijs
Frieschepalen

Financieel jaarverslag 2017

Inhoudsopgave

Toelichting op onderdelen van het jaarverslag	Pagina
Bestuursverslag	0
Financiële kengetallen	29
Jaarrekening	
Balans per 31 december 2017	30
Staat van baten en lasten over 2017	32
Kasstroomoverzicht	33
Toelichting behorende tot de jaarrekening:	34
Grondslagen	34
Toelichting op de balans per 31 december 2017	37
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	40
Gebeurtenissen na balansdatum	40
Model G, Overzicht doelsubsidies OCW	41
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017	42
Overzicht verbonden partijen	44
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	45
Bestemming van het resultaat	47
Gegevens over de rechtspersoon	48
Overige gegevens	
Controleverklaring	49

Financiële kengetallen

Aan de hand van de jaarrekening kunnen een aantal kengetallen en ratio's worden berekend die verder inzicht kunnen geven in de gevolgen van het gevoerde beleid over het boekjaar en waardoor het beeld uit de jaarrekening kan worden verduidelijkt.

<u>Kengetallen</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
<u>Rentabiliteit</u> <i>Exploitatieresultaat in een percentage van de totale baten.</i> De rentabiliteit geeft aan in hoeverre de inkomsten en uitgaven van een instelling elkaar in evenwicht houden.	13%	3%
<u>Current ratio</u> <i>Verhouding vlottende activa en kortlopend vreemd vermogen.</i> Deze verhouding geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is aan haar korte termijnverplichtingen te voldoen. Een waarde tussen de 1,5 en 2 is goed. Ligt de waarde boven de 1,5 dan is de organisatie in staat aan haar korte termijnverplichtingen te voldoen.	6,96	11,34
<u>Solvabiliteit 1</u> <i>Eigen vermogen in percentage van het totale vermogen</i>	82,5%	88,1%
<u>Solvabiliteit 2</u> <i>Eigen vermogen plus voorzieningen / totale passiva</i> De solvabiliteit geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is aan haar lange termijnverplichtingen te voldoen. 25% a 50% wordt als goed aangemerkt. Is de waarde hoger dan 25% (solvabiliteit 1) dan is de organisatie in staat om aan haar lange termijn verplichtingen te voldoen. Bij solvabiliteit 2 wordt door het ministerie van OCW een signaleringswaarde gehanteerd van 30%.	88,4%	93,5%
<u>Weerstandsvermogen</u> <i>(Eigen vermogen minus Materiele vaste activa) / Totale baten</i> Het weerstandsvermogen geeft de vrije vermogensbuffer aan voor het opvangen van calamiteiten. Een percentage tussen de 5 en 20 procent wordt gezien als voldoende buffer.	65,7%	51,2%
Aantal leerlingen per teldatum 1-10 (t-1)	71	87
Gemiddeld aantal FTE (exclusief vervanging)	4,31	4,16
<u>Personeelskosten per FTE</u>	74.686	88.996

A.1.1 Balans per 31 december 2017

(na verwerking resultaatbestemming)

1.	Activa	31 december 2017	31 december 2016
1.2	Materiële vaste activa	100.054	105.862
	<i>Totaal vaste activa</i>	<i>100.054</i>	<i>105.862</i>
1.5	Vorderingen	37.727	26.300
1.7	Liquide middelen	379.823	278.699
	<i>Totaal vlottende activa</i>	<i>417.550</i>	<i>304.999</i>
	Totaal activa	<u>517.604</u>	<u>410.861</u>

2.	Passiva	31 december 2017	31 december 2016
2.1	Eigen vermogen	427.118	362.001
2.2	Voorzieningen	30.533	21.953
2.4	Kortlopende schulden	59.953	26.907
	Totaal passiva	<u>517.604</u>	<u>410.861</u>

A.1.2 Staat van baten en lasten over 2017

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
3. Baten			
3.1 Rijksbijdrage OCW	491.241	471.697	492.309
3.2 Overige overheidsbijdragen	-	-	1.300
3.5 Overige baten	6.606	1.900	7.137
Totaal baten	497.846	473.597	500.746
4. Lasten			
4.1 Personeelslasten	321.864	337.202	370.281
4.2 Afschrijvingen	12.141	12.282	12.049
4.3 Huisvestingslasten	33.971	35.000	33.961
4.4 Overige lasten	64.754	56.000	67.799
Totaal lasten	432.730	440.484	484.090
Saldo baten en lasten	65.117	33.113	16.656
5 Financiële baten en lasten	-	1.000	356
Netto resultaat	65.117	34.113	17.011

A.1.3 Kasstroomoverzicht

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat voor financiële baten en lasten	65.117	16.656
<i>Aanpassingen voor:</i>		
- Afschrijvingen	12.141	12.049
- Mutaties voorzieningen	8.580	9.842
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
- Vorderingen	11.427-	6.891-
- Kortlopende schulden	33.046	10.043-
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties	<u>107.456</u>	<u>21.613</u>
Ontvangen interest	<u>-</u>	<u>356</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	107.456	21.969
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
(Des)investerings materiële vaste activa	6.333-	7.772-
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>6.333-</u>	<u>-</u>
	<u>101.124</u>	<u>14.197</u>
Mutatie liquide middelen		
Beginstand liquide middelen	278.699	264.502
Mutatie liquide middelen	<u>101.124</u>	<u>14.197</u>
Eindstand liquide middelen	<u><u>379.823</u></u>	<u><u>278.700</u></u>

Toelichting behorende tot de jaarrekening:

Grondslagen

De activiteiten van Ver. Prot. Chr. Basisonderwijs Frieschepalen bestaan uit het geven van primair onderwijs.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. In deze regeling is vastgesteld dat de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn, met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Voor zover niet anders is vermeld worden activa, voorzieningen en schulden opgenomen tegen de nominale waarde.

De genoemde bedragen, voorzover niet anders vermeld, zijn opgenomen in hele euro's.

Het kasstroomoverzicht is opgenomen volgens de indirecte methode. De toelichting vloeit voort uit de toelichting op de afzonderlijke posten in de jaarrekening en is daarom niet apart opgenomen.

De preventieve onderhoudslasten worden rechtstreeks in het resultaat verwerkt.

De school bevindt zich in een multifunctioneel gebouw maar zij zijn wel verantwoordelijk voor 40,5% van de kosten voor buitenonderhoud. Voor deze kosten is de voorziening opgebouwd.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van in gebruikname van het materieel vast actief.

De activeringsgrens is: € 500,-

Het systeem van afschrijvingen is als volgt:

Gebouwen, bestaande uit:

Inventaris en apparatuur, bestaande uit:

- Inventaris 10% en 5% van de aanschafwaarde
- ICT 33% van de aanschafwaarde
- Technische inventaris 5% van de aanschafwaarde

Overige vaste bedrijfsmiddelen, bestaande uit:

- Onderwijsleerpakket 13% van de aanschafwaarde

Vorderingen

Bij eerste verwerking worden de vorderingen opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. De vorderingen worden verminderd met de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het bestuur. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Algemene reserve

De Algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten die ontstaan uit het verschil tussen werkelijke baten en lasten.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve privaot is gevormd uit resultaten uit voorgaande jaren vanuit de private geldstromen en middels het private resultaat over het onderhavige boekjaar.

De personele reserve is bedoeld voor het opvangen van mogelijke personele fricties. Er wordt een buffer opgebouwd voor het opvangen van de vervangingskosten welke niet langer door het vervangingsfonds worden gedekt, het opvangen van de financiële gevolgen van een teruglopende formatie, het opvangen van de gevolgen van langdurige ziekte en alle daarmee samenhangende kosten en de kosten die samenhangen met mogelijke conflict situaties op het personele terrein en de daarmee gemoeide onkosten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen ter zake van personeel en soortgelijke verplichtingen. Deze worden opgenomen tegen de berekende contante waarde. Een voorziening wordt eerst gevormd als voldaan is aan de vereisten terzake van het vormen van voorzieningen.

De voorziening duurzame inzetbaarheid wordt gevormd op basis van de ingediende verlofplanning van een personeelslid. Op basis van deze planning wordt het verlofsaldo bepaald. Dit saldo wordt contant gemaakt tegen het geldende discontopercentage. Tot op heden worden er nog maar zeer beperkt verlofplanningen gemaakt op basis van de regeling duurzame inzetbaarheid. De voorziening wordt pas opgenomen als de verplichting betrouwbaar is te schatten.

De voorziening onderhoud is gebaseerd op de onderhoudsplanning van de komende jaren. De dotatie is op basis van de planning berekend en gelijkmatig verdeeld over de jaren. Periodiek wordt de planning geactualiseerd. Jaarlijks wordt bekeken of de dotatie toereikend is.

De voorziening jubilea is opgenomen tegen de contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Deze is gelijk aan de nominale waarde

Pensioenen

Er is één pensioenregeling. Dit betreft een Nederlandse regeling en wordt gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerder, te weten het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Per ultimo boekjaar heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 101,5% (Beleidsdekkingsgraad). De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. De stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij ABP, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De stichting heeft daarom de pensioenregeling verwerkt als een "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering" en heeft alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Baten

Onder baten wordt verstaan de van overheidswege toegekende (normatieve) bijdrage OCW, overige OCW subsidies en (gemeentelijke) overheidsbijdragen, alsmede de van derden toegekende overige bijdragen. De baten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Lasten

De lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen. Verliezen die hun oorsprong vinden in het boekjaar worden in aanmerking genomen zodra deze voorzienbaar zijn.

A.1.4 Toelichting op de balans per 31 december 2017

1. Activa

1.2 Materiële vaste activa

	Aanschaf- waarde per 31 december 2016	Afschrijvingen tot en met 31 december 2016	Boekwaarde per 31 december 2016	Mutaties 2017				Aanschaf- waarde per 31 december 2017	Afschrijvingen tot en met 31 december 2017	Boekwaarde per 31 december 2017
				Investeringen	Desinves- teringen	Afschrijvingen	Afschrijvingen desinvesteringen			
1.2.2 Inventaris en apparatuur	262.611	174.371-	88.240	6.333	0	8.250-	0-	268.944	182.621-	86.323
1.2.3 Overige vaste bedrijfs- middelen	64.149	46.527-	17.623	-	0-	3.891-	0	64.149	50.418-	13.731
Materiële vaste activa	326.760	220.898-	105.862	6.333	0	12.141-	0-	333.093	233.039-	100.054

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten Meubilair, Technisch inventaris en ICT middelen.

Onder overige vaste bedrijfsmiddelen vallen investeringen in onderwijsleerpakket en overige investeringen.

1.5 Vorderingen

	31 december 2017	31 december 2016	
1.5.2	Vorderingen OCW	22.197	23.121
	De vordering OCW heeft betrekking op de overlopende posten vanuit de personele lumpsum, impulsgebieden en personeels- en arbeidsmarktbeleid.		
1.5.7	Overige vorderingen	7.050	-
	<i>Overige overlopende activa</i>	<u>8.479</u>	<u>3.179</u>
1.5.8	Overlopende activa	8.479	3.179
	Totaal Vorderingen	<u><u>37.726</u></u>	<u><u>26.300</u></u>

De vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

1.7 Liquide middelen

	31 december 2017	31 december 2016	
1.7.1	Kasmiddelen	-	-
1.7.2	Banken	<u>379.823</u>	<u>278.699</u>
		<u><u>379.823</u></u>	<u><u>278.699</u></u>

2.1 Eigen vermogen

	Boekwaarde per 31 december 2016	Mutaties 2017		Boekwaarde per 31 december 2017	
		Bestemming resultaat	Overige mutaties		
2.1.1	Algemene reserve	158.387	65.489	-	223.876
2.1.2	Bestemmingsreserve publiek	122.428	-	-	122.428
2.1.3	Bestemmingsreserve privaat	81.187	372-	-	80.815
		<u>362.002</u>	<u>65.117</u>	<u>-</u>	<u>427.118</u>

De bestemmingsreserve privaat is gevormd uit resultaten uit voorgaande jaren vanuit de private geldstromen.

Toelichting Bestemmingsreserve publiek:

	Boekwaarde per 31 december 2016	Mutaties 2017		Boekwaarde per 31 december 2017
		Bestemming resultaat	Overige mutaties	
Personele reserve	122.428	-	-	122.428
	<u>122.428</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>122.428</u>

2.2 Voorzieningen

		Mutaties 2017						
		Boekwaarde per 31 december 2016	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Boekwaarde per 31 december 2017	Kortlopende deel < 1 jaar	Langlopende deel > 1 jaar
2.2.1	Personeel	1.953	8	-	-	1.961	0	1.961
	<i>Jubilea</i>	<i>1.953</i>	<i>8</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>1.961</i>	<i>0</i>	<i>1.961</i>
2.2.3	Overige voorzieningen	20.000	10.000	1.428-	-	28.572	0	28.572
	<i>Onderhoud</i>	<i>20.000</i>	<i>10.000</i>	<i>1.428-</i>	<i>-</i>	<i>28.572</i>	<i>0</i>	<i>28.572</i>
		<u>21.953</u>	<u>10.008</u>	<u>1.428-</u>	<u>-</u>	<u>30.533</u>	<u>-</u>	<u>30.533</u>

2.4 Kortlopende schulden

		31 december 2017	31 december 2016
2.4.3	Crediteuren	29.507	4.797
2.4.7.1	<i>Loonheffing</i>	<i>9.315</i>	<i>8.903</i>
2.4.7.3	<i>Premies sociale verzekeringen</i>	<i>708</i>	<i>1.325</i>
2.4.7	Totaal belastingen en premies sociale verzekeringen	<u>10.022</u>	<u>10.228</u>
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	3.404	2.595
2.4.9	Overige kortlopende schulden	351	451
2.4.10.5	<i>Overlopende passiva m.b.t. vakantiegeld</i>	<i>9.286</i>	<i>8.496</i>
2.4.10.8	<i>Overlopende passiva algemeen</i>	<i>7.384</i>	<i>340</i>
2.4.10	Totaal overlopende passiva	<u>16.670</u>	<u>8.836</u>
Totaal kortlopende schulden		<u><u>59.953</u></u>	<u><u>26.907</u></u>

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

2.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Er is een contract met Onderwijsbureau Meppel. Dit contract wordt periodiek verlengd.

Er is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met 't Byntwurk voor onbepaalde tijd voor medegebruik van het schoolgebouw inzake energiekosten, waterverbruik, publiekrechtelijke heffingen en kosten dagelijks onderhoud ad € 14.616. Daarnaast worden de schoonmaakkosten en kosten afvalverwerking ad € 6.994 van 't Byntwurk gefactureerd door Comprix.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op de waardering van de in de balans getoonde posten of het resultaat.

Model G, Overzicht doelsubsidies OCW

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking:

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Totaalbedrag toewijzing (€)	Ontvangen in 2017	Geheel uitgevoerd en afgerond	Nog niet geheel afgerond
n.v.t.			-	-		
			-	-		

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

G2-A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Bedrag toewijzing (€)	Ontvangen t/m 2016	Lasten t/m 2016	Stand begin 2017	Ontvangen in 2017	Lasten in 2017	Te verrekenen 31-12-17
n.v.t.			-	-	-	-	-	-	-
Aflopend			-	-	-	-	-	-	-

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Bedrag toewijzing (€)	Ontvangen t/m 2016	Lasten t/m 2016	Stand begin 2017	Ontvangen in 2017	Lasten in 2017	Stand ultimo 2017
n.v.t.			-	-	-	-	-	-	-
Doorlopend			-	-	-	-	-	-	-

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017

3 Baten

3.1 Rijksbijdragen OCW

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
3.1.1.1 Rijksbijdragen OCW	456.700	441.351	460.431
3.1.2.2 Niet geoormerkte subsidies	11.895	10.346	15.555
Totaal rijksbijdragen via OCW	468.594	451.697	475.986
3.1.4 Rijksbijdragen via samenwerkingsverband	22.646	20.000	16.323
Totaal rijksbijdragen	491.241	471.697	492.309

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen en subsidies	-	-	1.300
	-	-	1.300

3.5 Overige baten

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
3.5.5 Ouderbijdragen	3.743	1.700	4.427
3.5.6 Overig	2.863	200	2.710
	6.606	1.900	7.137

4.1 Personele lasten

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
4.1.1.1 <i>Bruto lonen en salarissen</i>	205.890	249.210	254.676
4.1.1.2 <i>Sociale lasten</i>	38.158	46.186	44.835
4.1.1.3 <i>Pensioenlasten</i>	27.701	33.530	28.484
4.1.1 Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenen	271.750	328.926	327.995
4.1.2.1 <i>Dotaties personele voorzieningen</i>	8	-	158-
4.1.2.2 <i>Personeel niet in loondienst</i>	232	-	36.684
4.1.2.3 <i>Overig</i>	42.087	5.902	5.813
4.1.2.4 <i>Scholing/opleiding</i>	7.789	9.000	9.126
4.1.2 Overige personele lasten	50.115	14.902	51.466
4.1.3 Af: Uitkeringen	-	6.626-	9.180-
	321.864	337.202	370.281

Realisatie 2017	Realisatie 2016
--------------------	--------------------

Gemiddeld aantal FTE (exclusief vervanging)

4

4

4.2 Afschrijvingen

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
4.2.2.2 Inventaris en apparatuur	8.250	8.158	8.525
4.2.2.4 Onderwijsleerpakket	3.891	4.124	3.524
	12.141	12.282	12.049

4.3 Huisvestingslasten

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
4.3.3 Onderhoud	7.294	9.000	7.127
4.3.4 Water en energie	7.006	6.300	7.006
4.3.5 Schoonmaakkosten	8.209	10.300	8.280
4.3.6 Heffingen	1.455	1.000	1.548
4.3.7 Dotaties overige onderhoudsvoorzieningen	10.000	7.500	10.000
4.3.8 Overige huisvestingslasten	7	900	-
	33.971	35.000	33.961

4.4 Overige lasten

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	22.434	23.150	26.897
4.4.2.1 Inventaris en apparatuur	914	200	975
4.4.2.2 Leermiddelen	17.061	10.700	11.712
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	17.976	10.900	12.687
4.4.4 Overig	24.344	21.950	28.215
	64.754	56.000	67.799

Uitsplitsing

4.4.1.1 Honorarium onderzoek jaarrekening	2.420		1.622
Accountantslasten	2.420		1.622

Flynth Audit heeft voor de controle van de jaarrekening een mantelcontract afgesloten met Onderwijsbureau Meppel. Als gevolg hiervan factureert Flynth Audit aan Onderwijsbureau Meppel en niet rechtstreeks aan de afzonderlijke schoolbesturen, welke bij Onderwijsbureau Meppel zijn aangesloten. Onderwijsbureau Meppel brengt voor haar totale dienstverlening aan de afzonderlijke schoolbesturen een all-in vergoeding in rekening. Hierin zijn de kosten voor de controle van de jaarrekening opgenomen. Het bedrag dat in de jaarrekening is toegelicht aangaande de controle van de jaarrekening is gebaseerd op een interne calculatie van het totale budget van Flynth Audit, welke gebaseerd is op de omvang van het schoolbestuur ten opzichte van het totaal.

5 Financiële baten en lasten

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
5.1 Rentebaten	-	1.000	356
	-	1.000	356

A.1.7**Overzicht verbonden partijen*****Beslissende zeggenschap (stichting of vereniging)***

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Eigen vermogen 31 december 2017	Exploitatie-saldo 2017	Omzet 2017	Verklaring art.2:403 BW ja/nee	Consolidatie ja/nee	Deelnemingspercentage	Code activiteit
Vereniging Christelijke Scholen Opsterland *1	Vereniging	Gemeente Opsterland	150.323	37.009	270.926	nee	ja	100	4
			<u>150.323</u>	<u>37.009</u>	<u>270.926</u>				

Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteit
Stichting Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Friesland	Stichting	Gemeente Leeuwarden	4
't Byntwurk	Stichting	Frieschepalen	3

*1 De samenwerking krijgt vorm door een convenant tussen de Opsterlandse basisscholen.

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

A.1.8

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren die op Ver. Prot. Chr. Basisonderwijs Frieschepalen van toepassing is.

Op grond van de WNT regelgeving is de klasseindeling A van toepassing. Bij deze klasseindeling geldt voor 2017 een bezoldigingsmaximum van € 107.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen mét dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

vanaf de 13e maand van de functievervulling (bedragen in €)

Naam	W. Jongsma																		
Functiegegevens	Bestuurder VCSO																		
Aanvang en einde functievervulling 2017	1/1-31/12																		
Omvang dienstverband in FTE	0,76																		
Gewezen topfunctionaris j/n	n																		
(Fictieve) dienstbetrekking j/n	j																		
Bezoldiging																			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	67.361																		
Beloningen betaalbaar op termijn	8.520																		
Subtotaal	75.881																		
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	81.320																		
-/- Onverschuldigd betaald bedrag																			
Totaal bezoldiging	75.881																		
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan																			

Gegevens 2016																			
Aanvang en einde functievervulling 2016	1/1-31/12																		
Omvang dienstverband 2016 in FTE	0,55																		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	39.448																		
Beloningen betaalbaar op termijn	5.012																		
Totaal bezoldiging 2016	44.460																		

1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Naam	Functie																		
J. Vlasblom	Voorzitter	Algemeen bestuur-toezichthouder																	
P.J. Machiela	Penningmeester	Algemeen bestuur-toezichthouder																	
J. de Haan	Secretaris	Algemeen bestuur-toezichthouder																	
I. Wolting	Algemeen lid	Algemeen bestuur-toezichthouder																	
K.J. Zandstra	Algemeen lid	Algemeen bestuur-toezichthouder																	

2. UITKERINGEN WEGENS BEËINDIGING DIENSTVERBAND AAN TOPFUNCTIONARISSEN MET OF ZONDER DIENSTBETREKKING (bedragen in €)

Er zijn geen uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband voldaan aan topfunctionarissen met en zonder dienstbetrekking.

3. OVERIGE RAPPORTAGEVERPLICHTINGEN OP GROND VAN DE WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Bestemming van het resultaat

Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

- € 65.489 wordt toegevoegd aan de algemene reserve
- € 372- wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve privaat

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

Bestuur:

- W. Jongsma

Toezichthouder:

- J.R.A. Vlasblom

- K.J. Zandstra

- P.J. Machiela

- I. Wolting

- J. de Haan

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer	84332
Naam instelling	Ver. Prot. Chr. Basisonderwijs Frieschepalen
KvK-nummer	40001477
Statutaire zetel	Frieschepalen
Adres	De Kolk 1
Postadres	
Postcode	9249 MC
Plaats	Frieschepalen
Telefoon	0512-302600
E-mailadres	info@pcborehoboth.nl
Website	www.pcborehoboth.nl
Contactpersoon	W. Jongsma
Telefoon	0512-302600
E-mailadres	bestuursdirecteur@vcso.nl

BRIN-nummers 05NY Christelijke Basisschool Rehoboth

Overige gegevens

Controleverklaring

Aan het algemeen bestuur van
Vereniging Christelijke Scholen Opsterland

Meeuwenlaan 8
Postbus 432
8000 AK Zwolle
telefoon (088) 236 96 00
e-mail auditnoord@flynth.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Vereniging Christelijke Scholen Opsterland te gemeente Opsterland gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening 2017 van Vereniging Christelijke Scholen Opsterland. In de geconsolideerde jaarrekening is tevens de enkelvoudige jaarrekening 2017 betrokken van Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs, onder de naam "Rehoboth" te Frieschepalen en omgeving.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Christelijke Scholen Opsterland op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Christelijke Scholen Opsterland, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het dagelijks bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het dagelijks bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 21 juni 2018

Flynth Audit B.V.

Was getekend

drs. E.J. Schollaardt RA